

Nieuwsbrief Nanotechnologie 15 - juli 2008

Van zonnecrèmes tot 'intelligente' medicijnen en sensoren om chemische wapens op te sporen: nanotechnologie - het bestuderen en ontwerpen van materialen op nanoschaal - brengt nieuwe en betere producten binnen handbereik. De technologie schept hoge economische verwachtingen, en de Nederlandse regering investeert er flink in. Toch weten politici en burgers nauwelijks wat nanotechnologie inhoudt. En dat, terwijl de gevolgen voor de samenleving groot kunnen zijn. Actueel is de discussie over de veiligheid van nanomaterialen. Maar de opkomst van de nanotechnologie zorgt er ook voor dat andere technologieën samenkomen en elkaar versterken: biotechnologie, informatietechnologie en neurowetenschappen. NBIC-convergentie, zoals deze ontwikkeling wordt genoemd, ligt aan de basis van slimme omgevingen, kunstmatig leven en brein-machine interactie.

Het Rathenau Instituut wil een open dialoog over nanotechnologie op gang brengen. Zodat wetenschap, overheid, bedrijfsleven en samenleving van gedachten wisselen over een technologie die wel eens de meest invloedrijke technologie van deze eeuw kan zijn. Deze nieuwsbrief houdt u op de hoogte van de activiteiten.

In dit nummer:

[Projectnieuws](#)

[Ander nieuws](#)

[Agenda](#)

[Reageren?](#)

Projectnieuws

Tien lessen voor een nanodialoog

De overheid moet bij het stimuleren van een maatschappelijke dialoog over nanotechnologie onderscheid maken tussen het risicovraagstuk en het bredere debat over nanotechnologie. Dat concludeert het Rathenau Instituut in het rapport 'Tien lessen voor een nanodialoog'. Beide onderwerpen staan niet los van elkaar, maar ze vereisen wel andere rollen van de overheid en een andersoortige dialoog. Het Rathenau Instituut doet daarover de volgende aanbevelingen:

Met betrekking tot het risicovraagstuk:

- Het risicovraagstuk vraagt om regie van de overheid
- Betrek maatschappelijke organisaties bij de vorming van beleid
- Verschaf heldere informatie over nanoprodukten, risicobeleid en onzekerheden

En voor een bredere nanodialoog:

- Zorg voor een breed gedragen publieke agenda
- Haak – waar mogelijk – in op bestaande discussies
- Faciliteer de betrokkenheid van kleinere maatschappelijke organisaties
- Sta open voor de agenda van maatschappelijke organisaties
- Informeer burgers over maatschappelijke aspecten van nanotechnologie
- Betrek op kleine schaal burgers bij de discussie over nanotechnologie

Download het rapport [Tien lessen voor een nanodialoog - juli 2008](#).

Actieplan Nanotechnologie bekend

Het rapport 'Tien lessen voor een nanodialoog' is geschreven met het oog op de politieke en beleidsmatige discussie over het [Actieplan Nanotechnologie](#). Dit Actieplan is een uitwerking van de Kabinetsvisie Nanotechnologieën uit 2006 en is zojuist (4 juli 2008) door het kabinet naar de Tweede Kamer verzonden. Onderdeel van het Actieplan is het op gang brengen van een maatschappelijke dialoog over nanotechnologie.

Nanotechnologie krijgt steeds vaker de aandacht van de media, onder andere vanwege mogelijke risico's van nanomaterialen. In een reportage van *De Ochtenden* ([Radio 1, 2 juni 2008](#)) riep Rathenaumedewerker Bart Walhout overheid en bedrijfsleven op om snel afspraken te maken over wat nanoprodukten zijn en hoe deze worden gereguleerd.

Eerder georganiseerde activiteiten

Documenten en verslagen van eerdere activiteiten van het Rathenau Instituut over nanotechnologie staan op onze website <http://www.rathenau.nl/> onder Publicaties.

[terug](#)

Ander nieuws

Nederland

- Schuttelaar & Partners organiseert samen met het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), Nano4Vitality en het RIKILT-Instituut voor Voedselveiligheid op 18 september 2008 de dialoogbijeenkomst '**Van Nano naar Nu**'. Doel van de bijeenkomst is om een evenwichtig beeld te geven van de kansen en mogelijke risico's van nanotechnologie in de voedingsbranche en om de dialoog tussen de verschillende stakeholders op gang te brengen. Aanmelden kan [hier](#).
- De **Universiteit Twente** stelt de huidige cleanroom van het MESA+ centrum voor nanotechnologie beschikbaar voor 15 kleine bedrijven, na de verhuizing van de onderzoekers naar het nieuwe Nanolab elders op de campus in 2010. Bron: [UT Nieuws, 5 juni 2008](#),
- **MESA+** gaat samenwerken met het Jawaharlal Nehru Centre for Advanced Scientific Research in Bangalore, India. In 2009 organiseert de UT een symposium met de Indiase onderzoekers. Bron: [UT Nieuws, 5 juni 2008](#)
- **Ben Feringa** van de Universiteit Groningen is benoemd tot Akademietoelichting en heeft de Paracelsus Award 2008 ontvangen. Bron: [NanoNed, 5 juni 2008](#)
- **Theo Rasing** van de Radboud Universiteit, NanoLab, krijgt dit jaar een Spinoza premie voor baanbrekend onderzoek naar het manipuleren van magneetjes met laserlicht. Bron: [NWO, 2 juni 2008](#).
- **Albert van den Berg**, expert op het gebied van lab-on-a-chip van MESA+ is benoemd tot lid van de KNAW. Bron: [UT, 15 mei 2008](#)

Buitenland: EU

- De Europese federatie van vakbonden (**ETUC**) heeft op 25 juni een resolutie vastgesteld over nanotechnologie en nanomaterialen. ETUC roept de Europese Commissie op om het voorzorgsprincipe toe te passen en vraagt om een breed publiek debat over nanotechnologie. Bron: [website ETUC](#)
- De Europese Commissie heeft 17 juni 2008 een communiqué uitgegeven over regelgeving voor nanotechnologie. Download het document [hier](#).
- Een werkgroep van de Europese Voedselveiligheid Autoriteit **EFSA** werkt aan een opinie over risk assessment voor nanotechnologie in voeding en diervoeding. In juli vindt een publieksconsultatie over het conceptrapport plaats. Het eindrapport zal dit najaar verschijnen. Bron: [website EFSA](#)
- In april 2008 is het Europese **ObservatoryNano** project gestart, dat beleidsmakers zal informeren over strategische ontwikkelingen binnen nanotechnologie. Vanuit Nederland nemen RIVM, MERIT en Malsch TechnoValuation deel aan het project. Bron: ObservatoryNano, <http://www.observatory-nano.eu/>
- De **Europese Commissie** heeft 7-8 mei 2008 de Europese aanbeveling over een [gedragscode](#) voor nanotechnologie-onderzoek besproken in een expert-stakeholder bijeenkomst. De code is 7 februari gepubliceerd. De lidstaten moeten jaarlijks rapporteren over de implementatie van deze gedragscode, te beginnen in juli 2008. Verslagen en presentaties van de bijeenkomst vindt u [hier](#).
- De Europese Commissie heeft aangekondigd om binnen **REACH** een verplichting in te voeren op het leveren van alle data over mogelijke gezondheidseffecten van nanogestructureerde koolstof en grafiet. Bron: [Nanowerk](#)

Buitenland: overig

- Het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden heeft 5 juni een wetsvoorstel goedgekeurd om het **National Nanotechnology Initiative** voort te zetten. De Senaat moet er nog een beslissing over nemen. Bron: [website Huis van Afgevaardigden](#)
- De bedrijven **Dupont** en **Office ZPI** hebben gegevens ingediend voor het Nanoscale Environmental Stewardship Programme van het Amerikaanse Environmental Protection Agency EPA. Bron: [TWA netwerk, 4 juni 2008](#)
- Een groep van **veertien NGO's** heeft een petitie ingediend bij het Amerikaanse EPA om producten met nanozilverdeeltjes te reguleren. Bron: [Nanotechnology Law Report, mei 2008](#).
- **Friends of the Earth** (FoE) heeft op 11 maart een rapport over nanotechnologie in voeding en landbouw uitgebracht. De organisatie wil een moratorium op deze toepassingen totdat de veiligheid ervan is gegarandeerd. Ook wil FoE een breder debat over biologische voedingsproductie als alternatief. Bron: [website Friends of the Earth](#)

- In het **Project on Emerging Nanotechnologies** van het Amerikaanse Woodrow Wilson Center en Pew Charitable Trusts is een serie nieuwe activiteiten opgezet, waaronder een televisieserie. Bron: <http://www.nanotechproject.org/>
- Het Duitse federale instituut voor veiligheid en gezondheid op het werk, **BAuA**, heeft een nieuwe strategie gepubliceerd voor onderzoek naar risico's van nanotechnologie. Hieraan werkten de departementen BMBF (Onderwijs & Onderzoek), BMU (Milieu) en de instituten UBA (milieuagentschap) en BfR (risk assessment) mee. Bron: [Nanowerk, 29 mei 2008](#)
- De Australische organische boerenorganisaties **BFA** en **Australian Certified Organic** hebben een voorstel gedaan voor toepassing van het voorzorgsprincipe op nanotechnologie in voeding. Men acht de noodzaak van nanotechnologie onbewezen. Bron: [NanoWerk, 31 mei 2008](#)
- Het Canadese onderzoekscentrum **CIELAP** vraagt om een moratorium op nanodeeltjes in voeding en voedselverpakkingen en om labeling van producten die met behulp van nanotechnologie zijn geproduceerd. Bron: [CIELAP persbericht, 21 mei 2008](#)
- **Nature Nanotechnology** publiceerde aanwijzingen dat koolstof nanobuisjes zich kunnen gedragen als asbest. Bron: [Project on Emerging Nanotechnologies, 16 mei 2008](#)
- **India** wil met nanotechnologie een impuls geven aan de landbouw. Bron: [SciDev, 16 mei 2008](#)
- **Zwitserse winkeliers** hebben een gedragscode opgesteld voor producten met nanotechnologie. Bron: [IG DHS, 18 april 2008](#).

[terug](#)

Agenda

9 juli 2008	TA NanoNed dag 2008 , TA NanoNed, Utrecht
17 - 22 augustus 2008	Gordon research conference: Governing Emerging Technologies , Big Sky, Montana, VS
24 -29 augustus 2008	Ethicschool ' Ethics and Nanotechnology ', UT, Enschede
31 augustus - 2 september 2008	Nanotechnologie als Herausforderung für die Rechtsordnung , Trier, Duitsland
4 -13 september 2008	NanoforumEULA fact finding mission nanotechnology in Brazil , Brazilië
16-18 september 2008	NanoRegulation 2008 , St. Gallen, Zwitserland
18 september 2008	Van Nano naar Nu , Den Haag (zie elders in deze nieuwsbrief)
21-26 september 2008	Ethicschool ' Ethics of Converging Technologies ', TU Darmstadt, Darmstadt, Duitsland
2-3 oktober 2008	2e Nanotechnology Safety for Success conferentie, Europese Commissie, Brussel, België
31 oktober – 2 november 2008	Questions of Justice in Nanotechnological Development, Aarhus, Denemarken, contact: nanoethics@teo.au.dk
3-7 november 2008	Nanosafe 2008 , Grenoble, Frankrijk
17-19 november 2008	MicroNano Conference 2008 , Ede

Zie voor meer bijeenkomsten de website van [Nanoforum](#).

[terug](#)

Reageren?

Heeft u een vraag of wilt u reageren op deze nieuwsbrief? Stuur dan een e-mail naar info@rathenau.nl

Wilt u een abonnement op deze nieuwsbrief of wilt u uw abonnement stopzetten? Stuur dan een e-mail naar info@rathenau.nl. Vermeld ook uw naam, e-mailadres en functie.

De nieuwsbrief verschijnt enkele malen per jaar en bevat behalve projectnieuws een overzicht van recente ontwikkelingen in Nederland op het gebied van nanotechnologie en een uitgebreide agenda.

Het Rathenau Instituut laat de invloed van wetenschap en technologie op ons dagelijks leven zien en brengt de dynamiek ervan in kaart; door onafhankelijk onderzoek en debat. Het Rathenau Instituut is een onafhankelijke organisatie die in 1986 is ingesteld door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en is ondergebracht bij de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.